

PROGRAMMANUS

PRODUCENT: LENA GRAMSTRUP OLOFGÖRS

PROJEKTLEDARE: HELEN RUNDGREN

BESTÄLLNINGNUMMER: 102517/RA4

SKAPELSEMYTER

ELDBARNEN

Skapelsemyt från Ashantifolket i Västafrika

Av: Lena Gramstrup Olofgörs

Berättare: Fransesca Quartey

Musik: Gabriella Hansson och Ola Håkansson

(MUSIK)

LENA GRAMSTRUP OLOFGÖRS (Inledning till programmet)
Hos Ashantifolket i Västafrika berättades det om hur allt
levande skapades på jorden. Och hur det kom sig att
människor kom att både likna varandra men ändå kom att se så
olika ut.

Eldbarnen.

(Musik)

Högt ovanför mörkret i den stora natthimlen levde himlens Gud. Han hette Nyame och var alldeles ensam i den stora rymden.

Han var lite uttråkad där han satt uppe i himlen så en dag tog han en stor rund korg och fyllde den med blad och växter och träd.

När han var klar tittade han på sin korg och på allt fint han gjort. Han var verkligen nöjd.

”Det blev ju fantastiskt! Ah! Nu vet jag vad jag ska göra med korgen!”

Han skar ett hål i himlen, precis så stort som korgen.

Han knöt fast ett rep i handtaget och så firade han ner korgen genom hålet. Han sänkte den längre och längre och längre ner och så hängde han upp korgen på ett moln. Nyame var nöjd. Men eftersom han ville se den fina korgen lite bättre så klippte han också upp några taggiga hål i himlen. Det första hålet var böjt, det blev månen och de andra taggiga hålen blev stjärnorna.

Nyame njöt av att titta på bladen och gräset när det dansade i den lätta vinden. Men efter ett tag blev också det tråkigt. Så Nyame tog en annan korg och fyllde den med alla möjliga sorters underbara varelser. Fiskar, fåglar och andra djur. Somliga var mjuka och fluffiga, andra färgstarka, några enormt stora, andra mikroskopiskt små.

Innehållet i den här korgen hällde han ut genom det böjda hålet och rakt ner i den första korgen, Jorden.

(Musik)

Djupt inuti Nyame bodde två små andevarelser, en andeflicka och en andepojke. Där nere i Nyames varma kropp hade dem det bra men de var nyfikna, särskilt flickan Iyaloda, hon ville veta vad som pågick där uppe. Så en dag kröp dem bägge två upp hela vägen uppför strupen och över tungan och kom fram till kanten av Nyames mun. Men nu hände det som inte fick hända för precis i samma ögonblick som dom kikade fram mellan tänderna för att titta ut nös Nyame, den store guden.

"Atjo!"

Det var en våldsam nysning och ut flög andepojken och Iyaloda, ut genom Nyames mun och vidare genom hålet i himlen. De föll och föll och föll och föll ända ner till jorden och där landade de med en duns.

(Musik tystnar tvärt)

"Oj..." "Vad hände?" undrade Iyaloda, det här hade de inte varit beredda på.

Jorden! Den här platsen var mycket olik värmen och mörkret i Nyames kropp. Så snart de förstod vad som verkligen hänt blev de mycket sorgsna. Mörkret kom, månen och stjärnorna började skina. De tittade upp mot himlen och kröp tätt intill varandra. Och så somnade de.

(Musik och sång)

När de vaknade på morgonen och såg sig omkring, såg de höga

träd och fåglar som skimrade mellan löven. Iyaloda och andepojken började njuta av att vara där på jorden. Snart älskade de att promenera i det mjuka gräset och koppla av i skuggan av ett träd och de lärde sig snabbt att äta det de kunde hitta på träd och buskar.

När Iyaloda och andepojken vandrade runt där bland träden hittade de en varm skyddande grotta. De bestämde sig för att där, där skulle de bo.

(Musik tystnar)

Men de saknade sitt gamla trygga liv inuti Nyame, men de kom inte på något sätt att ta sig upp till det böjda hålet.

Ibland hände det att andepojken lämnade Iyaloda i grottan för att trösta sig, han gick ut och pratade med vinden och träden, och dansade med skuggorna och de fallna löven. Iyaloda blev då kvar ensam och hon kände sig sorgsen. Hon satte sig ner och tänkte. Hon tänkte och tänkte.

Till slut kom hon på ett sätt att få slut på deras ensamma dagar. En dag när andepojken kom tillbaka till grottan såg han att hennes ansikte strålade.

"Du ser glad ut. Vad har hänt?" frågade han.

"När jag lämnade dig var du ledsen. Nu lyser du som en blomma".

"För att jag har en plan!" svarade Iyaloda. "En plan som ska få slut på ensamheten, för alltid."

"Du har en plan!" sa andepojken argt. "Kommer du inte ihåg den senaste planen du hade när vi bodde lyckliga inuti

Nyame, den store. Det var din idé att klättra upp till hans mun och se vad han gjorde för något. Om det inte hade varit för dig hade vi fortfarande varit trygga inuti honom.”

”Lyssna!” sa Iyaloda. ”Bara lyssna på planen”.

”Okej!” sa andepojken tjurigt. ”Vad är din plan?”

Iyaloda började förklara.

”Vi tar lite lera och knådar till små figurer som liknar oss. Vi bakar dem i elden och när de är färdiggräddade blåser vi liv i dem. (musik) Då kan de vara här och hålla oss sällskap och vi kommer inte vara ensamma längre! Vi kan kalla dem... barn.”

Hon väntade för att se vad andepojken skulle säga. Han verkade lättad att planen var så enkel och okomplicerad. Han höll med om att de borde försöka.

”Kom!” sa Iyaloda ivrig och så satte de igång att gräva upp lera och samla ved. De gjorde upp en stor brasa som de tände eld på. Elden fick brinna länge ända tills den var glödande röd.

(Musik, eld som sprakar)

Omsorgsfullt knådade de fram första omgången av små figurer av leran, pojkar och flickor som såg ut ungefär som de själva. De la figurerna i elden för att de skulle bli gräddade och satte sig sen ner för att vänta på att de skulle bli klara.

(Musik tystnar tvärt)

Just som de satt sig ner hörde de fotsteg. Fotsteg från den store himmelsguden Nyame som kom brakande genom skogen.

(musiktoner) De hörde hur han ropade deras namn. Rädsla att Nyame skulle upptäcka att de gjort något som de inte fick slet Iyaloda och andepojken figurerna ur elden och slog snabbt in dem i löv och gömde dem längst in under en buske.

"Nå mitt andefolk" dånade han "Vad tycker ni om min Jord? Har ni varit snälla och tagit hand om det jag skapat?"

"O, ja, herren Nyame" svarade de bugande.

"Se till att fortsätta med det" sa himmelsguden. "Ta väl hand om allt jag har gjort och se till att hålla er undan från att göra några dumheter."

Nyame lämnade Iyaloda och andepojken och gick iväg för att njuta av sin värld. Så snart han var borta så gjorde de en ny omgång av lerfigurer och stoppade in i elden för att grädda. De hade knappt hunnit lägga lerfigurerna i glöden förrän Nyame dök upp igen. Det blev så bråttom den här gången att de fick lämna kvar de små figurerna i glöden och hoppas att inte himmelsguden skulle märka det. Men han verkade misstänksam.

"Varför sitter ni vid en eld?" frågade Nyame.

Iyaloda och andepojken mumlade något om att de frös.

"Men solen lyser ju." sa Nyame. Han verkade inte övertygad. Han stannade kvar länge innan han till slut gick iväg utan att ha upptäckt deras hemlighet.

Så snart Nyame lämnat dem tog de ut lerfigurerna ur elden, lindade in dem i löv och la även dessa under en buske.

(Musik)

Himmelsguden kallade på dem flera gånger under den tiden han besökte jorden. Ibland hörde de när han kom och då tog Iyaloda och andepojken snabbt ut lerfigurerna som höll på att gräddas där i elden. Andra gånger så måste de lämna kvar de små figurerna i elden ända tills dess att Nyame hade gått sin väg.

Till slut så återvände Nyame till himlen.

(Musiken tystnar)

Äntligen kunde Iyaloda och andepojken ta fram alla sina små paket av löv och linda upp dem och titta på dem. (Musiken börjar igen)

De var så nyfikna. Hur hade det gått?

Iyaloda tog upp det första paketet och vecklade försiktigt upp det.

“Åh, åh va fint!” utbrast Iyaloda.

Så fort hon öppnat paketet tog andepojken upp ett nytt paket.

“Åh, åh va fin!”

Och sen tog de upp ett tredje, ett fjärde, ett femte ett sjätte. Tills alla lövpaket var öppnade.

Hur såg de ut? Jo, några av lerfigurerna var nästan

ogräddade, de var ganska bleka, nästan helt vita. Andra hade blivit honungsgula, några var gräddade med en rödaktig ton, andra gyllenbruna, eller mörkbruna. Och några var bakade väldigt länge och dem var nästan svarta som natten. Iyaloda och andepojken var överlyckliga över alla barnen de hade tillverkat.

“Åh! Vad vackra de är!” utbrast Iyaloda “Vi bakar mer”

“Nej, stopp.” sa andepojken. “Nu har vi tillräckligt med barn. Nu måste vi andas liv i dem.”

(Musiken tystnar)

(Musik)

De la sig ner på knä och andades försiktigt ett andetag över var och en av de små lerbarnen för att de skulle komma till liv.

En efter en gäspade de, öppnade ögonen och sträckte på sig. Och så reste de på sig och började leka.

Iyaloda och andepojken var lyckliga. Nu skulle de aldrig mer vara ensamma på jorden för nu hade de en stor familj att älska. Och många, många år senare när barnen blivit stora vandrade eldbarnen iväg till jordens alla hörn.